

- Pedahohichni nauky. 2013. Vyp. 120. S. 85-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_120_16 (in Ukrainian).
18. Bosko V. M. *Outstanding figures of Steppe Elada: to the 250th anniversary of the founding of the fortress of St. Elizabeth, the city of Yelisavetgrad and the 65th anniversary of the formation of the Kirovograd region*. Kirovohrad: Informatsiina merezha. 2004. Ch.1. 376 s. (in Ukrainian).
19. Bosko V. Elisavetgrad Society of literacy and crafts spreading (1873-1914). *Vechirnia hazeta*. 2010. 17 Jul. S. 7. (in Ukrainian).
20. Bosko V. *Historical calendar of Kirovograd region for 2014. People. Facts Events*. – Kirovohrad: Tsentr. Ukr. vydavnytstvo, 2014. 259 s. (in Ukrainian).
21. Kutsenko L.. *The people of the selfish children The Ukrainian Fate of the Wild Field*; Red. S. L. Kovtiukh. – Kirovohrad: Spadshchyna, 2005. 119 s. (in Ukrainian).
22. Liuta O. M. F. *Fedorovsky (1838-1918): An indefatigable worker in the People's Fild*. Kirovohrad: RVTs KDPU im. V. Vynnychenka, 1999. 30 s. (in Ukrainian).
23. Mativos Yu. The first Ukrainian activist in the city / Yu. Mativos. *Vechirnia hazeta*. 2002. 4 Okt. 12 p. (in Ukrainian).
24. Trybutska O. Our goal is charity and enlightenment. O. Trybutska. *Molodizhne perekhrestia*. 2008. 21 Jun. S. 9. (in Ukrainian).
25. Filoretova L. Yelysavethradska hromada. *Naukovyi chasopys NPU im. Drahomanova*. Seria 6: istorychni nauky. Vyp. 9. K., 2011. S. 123–130. (in Ukrainian).

УДК 374.7(4)

Боярська-Хоменко Анна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, докторантка кафедри дошкільної, початкової та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

E-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В НІМЕЧЧИНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Здійснено ретроспективний історико-педагогічний аналіз процесу інституалізації освіти дорослих у Німеччині. Окреслено етапи становлення та розвитку освітніх інституцій для дорослих німців. Для кожного етапу визначено особливості освіти дорослих як у державному, так і у приватному секторі. З'ясовано відмінності у процесі інституалізації як формальної так і неформальної освіти дорослих у Німеччині на кожному з окреслених етапів. Відображено динамку зміни форм та методів навчання дорослих на різних етапах інституалізації. Виявлено чинники, що впливали на процес інституалізації освіти дорослих: державна політика, нормативно-правове забезпечення, потреби промисловості та вплив науково-технічного прогресу, потреби суспільства.

Ключові слова: інституалізація освіти дорослих; освіта дорослих; навчання впродовж життя; заклади освіти дорослих

Boiarska-Khomenko Anna – Candidate of Pedagogical Sciences, Doctoral Student of the Department of Preschool, Elementary and Vocational Education of H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
E-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

INSTITUTIONALIZATION OF ADULT EDUCATION IN GERMANY: HISTORICAL ASPECT

Summary. *The article presents a retrospective historical and pedagogical analysis of the process of adult education institutionalization in Germany. Three stages of the formation and development of educational institutions for adult germens have been described. The peculiarities of adult education both in the public and private sectors have been determined for each stage. The differences in the process of institutionalization of both formal and non-formal adult education in Germany have been clarified for each of the stages. The dynamics of changing the forms and methods of adult education at various stages of institutionalization have been shown. The factors influencing on the process of adult education institutionalization have been described. They are: the state politics, regulatory support, production needs and influence of the scientific and technological progress, needs of the society. The first stage (XVIII century - the first half of the XIX century). The first scientific searches in the field of adult education appeared at this time. Adult education was of an educational nature. There were three main areas of adult education in Germany at the first stage: social education of adults and the imitation of aristocratic culture; general and vocational training of urban craftsmen and workers; people's education as agricultural rationalization and enlightenment of the peasantry. The second stage (the second half of the XIX and first half of the XX century). The institutionalization of adult education manifested itself very clearly. Education did not depend on age, social status and sex. Adult education was guided by the bourgeois-academic and scientific directions. Universities have promoted adult education. The third stage (the second half - the end of the twentieth century). The adult education system has been changed. A network of different types of adult education institutions has been opened. Various educational institutions provided adult education. Private education has become widespread. Adult education was carried out in different fields.*

Key words: institutionalization of adult education, adult education, lifelong education, adult education institutions.

Боярская-Хоменко Анна Владимировна – кандидат педагогических наук, докторант кафедры дошкольного, начального и профессионального образования Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды
E-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В ГЕРМАНИИ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Аннотация. Осуществлен ретроспективный историко-педагогический анализ процесса институционализации образования взрослых в Германии. Определены три этапа становления и развития образовательных учреждений для взрослых немцев. Для каждого этапа определены особенности образования взрослых как в государственном, так и в частном секторе. Выявлены различия в процессе институционализации как формального, так и неформального образования взрослых в Германии на каждом из определенных этапов. Отражена динамика изменения форм и методов обучения взрослых на различных этапах институционализации. Выявлены факторы, которые влияли на процесс институционализации образования взрослых: государственная политика, нормативно-правовое обеспечение, потребности промышленности и влияние научно-технического прогресса, потребности общества.

Ключевые слова: институционализация образования взрослых; образование взрослых; обучение в течении жизни; учебные заведения для взрослых.

У сучасному світі єдиною константою часу, в якому ми живемо, є зміни у всіх сферах життя і діяльності суспільства. Загальновідомо, що вони викликані низкою факторів: технологічний прогрес, зміна потреб людей, зміна умов ринку, зміна законодавства, зміна соціальних цінностей тощо. Жодна організація – велика чи мала, місцева чи глобальна – на має «імунітету» до таких змін. Відповідно і освітні організації повинні слідувати сучасним умовам розвитку людства, враховувати потреби соціуму, швидко адаптуватися до сучасного турбулентного середовища. Зміни законодавства у сфері регулювання освіти передбачають впровадження спеціальних законів. Так, зокрема, прийняття Закону України «Про освіту» (2017 р.) спонукає науковців та педагогів до вирішення питань щодо освіти дорослих, яка визнана частиною освіти впродовж життя. Таку ініціативу підтримує і уряд нашої країни, ініціювавши розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих».

Система безперервної освіти в Україні перебуває на етапі становлення та законодавчого урегулювання, у наш час не вирішеними залишаються ряд питань у галузі освіти дорослих: нормативно-правові, економічні, соціальні, культурні тощо. Так, зокрема нагальними є питання інституалізації освіти дорослих в Україні, побудови широкої мережі загальнодоступних навчальних закладів, адміністративних інституцій для урегулювання їхньої діяльності, що забезпечить тісну взаємодію між закладами освіти та дорослим населенням країни, підвищить ефективність діяльності самих закладів та сприятиме установленню співпраці між закладами різного рівню чи профілю.

Беззаперечно, для розв'язання поставлених завдань необхідним є вивчення досвіду інституалізації освіти дорослих в розвинених країнах Європи, зокрема Німеччині. Німеччина має значний історичний досвід у формуванні системи безперервної освіти, а нині в країні діє широка мережа закладів освіти дорослих різного спрямування, є установи, які координують їхню діяльність, забезпечують доступність і популярність освіти, підтримують активну співпрацю між закладами освіти дорослих різного рівня та напрямку підготовки. Тому цінним для сучасних українських реалій є вивчення і застосування досвіду Німеччини щодо інституалізації галузі освіти дорослих.

Варто зазначити, що впродовж останнього десятиріччя українськими науковцями активно здійснювалися порівняльно-педагогічні розвідки становлення освіти дорослих у найбільш розвинених країнах. Досліджувалися загальні проблеми навчання дорослих, процес реформування, різні аспекти освітньої політики та тенденції її розвитку. Зокрема, загальним положенням освіти дорослих присвятили наукові праці Т. Андрющенко, С. Архипова, С. Болтівець, С. Гончаренко, Т. Десятов, І. Зязюн, Л. Лук'янова, Н. Мукач, Н. Нічкало, І. Носаченко, О. Отич, Л. Пуховська, С. Сисоєва, Л. Сігаєва, А. Старєва, О. Титаренко та інші.

Питаннями освіти дорослих переймалися вчені з різних країн, зокрема Дж. Адамс-Вебер, О. Бодальов, А. Гордон, Х. Джоунс, С. Змієв, А. Маслоу, В. Пуцов, В. Семиченко, Е. Торндайк. Німецькі педагоги і дослідники (Є. Росенсток, О. Капп, Х. Гансельманн, Р. Бродель, С. Хоф, Дж. Людвіг, К. Зейнер, М. Шютц, У. Хеймліх, І. Бех, Дж. Вітпот) також підіймають питання безперервної освіти для широкого загалу.

Разом з тим, у вітчизняній науково-педагогічній літературі недостатньо висвітлені особливості процесу інституалізації освіти дорослих у Німеччині з історико-педагогічної точки зору. Окремого вивчення потребують питання нормативно-правового регулювання процесу інституалізації у Німеччині, аналіз мережі державних та приватних навчальних закладів, напрямки, зміст та форми організації освіти дорослого населення тощо.

Метою статті є здійснення історико-педагогічного аналізу процесу інституалізації освіти дорослих в Німеччині. У роботі використано комплекс методів наукового пізнання, а саме: історико-структурний, хронологічний, ретроспективний, що дозволили простежити в динаміці процес інституалізації освіти дорослих в Німеччині у логічній послідовності; аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення, що використовувались з метою систематизації теоретичних ідей, визначення етапів становлення та розвитку інституалізації освіти дорослих, а також формулювання загальних висновків.

У сучасні педагогічній науці Німеччини розглядають освіту дорослих з декількох точок зору. Одна з них це погляд на освіту дорослих як на інституцію з тезою про те, що інституалізація освіти дорослих, з одного боку, здійснюється в компенсаційному та комплементарному відношенні до диференціації державної освітньої системи, з іншого боку, у напруженому ставленні до формування та потреб соціальних течій [8].

Установлено, що у Німеччині процес інституалізації навчання відбувався двома шляхами:

- розвиток приватного сектору освіти, шляхом створення різноманітних клубів, орієнтованих на тогочасні потреби освітньої роботи з дорослими;
- розвиток громадських ініціатив, спрямованих на організацію загальнодоступної освіти дорослих.

Ці два шляхи є відображенням соціального значення таких важливих явищ, як здатність до мобілізації соціальних рухів, залучення до процесу навчання жителів найвіддаленіших районів, включення системи державних шкіл до організації освіти дорослих.

Вважаємо за доцільне зазначити, що німецькі дослідники [3; 4; 8] виділяють три основних етапи становлення та розвитку освіти дорослих в Німеччині. Існує три фази, які утворюють формувальні періоди, що мали тривалий значний вплив на історію освіти дорослих в Німеччині:

I етап – переломний момент, що охопив період XVIII – першої половини XIX століття. Цей етап характеризується як час виникнення національного просвітництва та популяризації освіти серед дорослого населення. Пропагувалися ідеї формування у людей загальних знань і комунікативних навичок;

II етап – друга половина XIX – перша половина XX століття – час остаточної інституалізації та організації освіти дорослих з посиланням на інтеграцію благополуччя держави за рахунок активної участі населення в науці та мистецтві;

III етап – друга половина – кінець XX століття. Етап характеризується як період модернізації освіти дорослих, впровадження освіти впродовж життя, та її обґрунтування через два аргументи: «освітньо-

економічний» (кваліфікаційний) та «демократично-теоретичний» (право на освіту) [8].

Розглянемо більш детально процес саме інституалізації освіти дорослих в Німеччині у відповідності до окреслених етапів.

I етап (XVIII – перша половина XIX століття). Німецькі історико-педагогічні джерела доводять, що процес інституалізації освіти дорослого населення починається з XVIII ст. У цей час також з'явилися і перші наукові розвідки у цій галузі, які висвітлювали структури освіти дорослих у різні епохи, розкривали деякі особливості освітніх програм для дорослих, вказували на політичні, економічні та соціальні передумови становлення освіти дорослих [2].

У той час погляди на освіту дорослих базувались на основі єдності та порядку у системі освіти. Вважалось, що впровадження безперервної освіти повинно відбуватись на основі педагогічного досвіду попередників, теоретичних наукових здобутків, економічної та політичної ситуації, а також за підтримки влади країни.

На першому етапі освіта дорослих носила просвітницький характер, здійснювалась як на державному так і на приватному рівні. У цей час можна виділити три основних напрямки освіти дорослого населення Німеччини: суспільне виховання дорослих людей та наслідування аристократичної культури; загальне та професійне навчання міських ремісників та робітників; народна освіта як сільськогосподарська раціоналізація та просвітлення селянства [4].

Освіта буржуазії поєднала соціальну освіту, економічну, політичну та художню, узагальнення як традицій придворної культури та дозвілля, так і практики спілкування серед рівних за межами класу. Інститутами буржуазної освіти стали здебільшого бібліотеки та читальні клуби, де освіта здійснювалась у формах індивідуального або колективного читання. Разом з тим, більше чотирьохсот товариств були місцями міждержавного, елітарного спілкування, в яких обговорювалися наслідки глибоких соціальних змін, забезпечувались розваги для відвідувачів, а взаємне навчання було об'єднано з активною участю в розвитку громади завдяки практичній навчальній роботі (підготовка власних статутів, подання правил, прийняття демократичних рішень голосуванням тощо) [3].

Окрім буржуазної освіти, в патріотичних, некомерційних і політехнічних товариствах, особливо в міських районах, були ініційовані різні заходи щодо соціально-культурної підтримки дорослого населення, впровадження елементарних культурних прийомів та професійної підготовки ремісників і робітників. Індустріалізація та науковий прогрес, які разом із новими методами виробництва руйнували як економічні, так і соціальні традиції, сприяли поширенню знань, вимагали нових форм виробництва та навчання. Одним з елементів цього процесу модернізації

було створення вечірніх та безперервних навчальних закладів для дорослих, в яких початкове навчання (читання, письмо, арифметика) було об'єднано з технічною підготовкою. У цей час активно почали формуватися освітні установи для дорослих, їх нараховувалось близько 60 по всій Німеччині. Так, Товариство сприяння благодійній діяльності в Любліні, засноване в 1789 році, поєднувало повчальні наукові бесіди з поширенням знань, навчанням основ ведення бізнесу та безпеки життя людей [4].

Як зазначалось вище, ще одним напрямом освіти дорослих було навчання селян. Популяризація знань та освіти серед сільського населення відбувалась через розповсюдження брошур, періодичних видань, науково-популярних календарів, проблемно-орієнтованого фантастичного та розважального просвітлення, які, крім загального навчання та моралізації, також надавали корисні поради.

Іншою формою селянської просвіти було створення спеціалізованих аграрно-технічних навчальних закладів, створені землевласниками та сільськогосподарськими товариствами, які здійснювали публікацію творів щодо практичних удосконалень та раціоналізації методів ведення сільського господарства.

Однак найбільш поширеною формою сільського просвітництва залишалась робота служителів церкви, які виконували не лише свої пастирсько-релігійні обов'язки, але й просвітлювали селян щодо домашніх, сільськогосподарських та промислових питань [2].

II етап (друга половина XIX – перша половина XX століття). У другій половині XIX століття заклади освіти для дорослих зазнали кількісних та якісних змін, відбулось масове розширення інфраструктури освітніх установ. У цей час загальнокультурний компонент народної освіти зазнав посилення як у багатогранній приватній асоціації, так і в спеціалізованих установах, що підтримувалися державними фондами [9].

На другому етапі простежується виражена інституційна консолідація вільної, позапартійної і недержавної народної освіти, яка характеризувалася загальною доступністю для всіх верств населення незалежно від їх віку, соціального походження та статі. Разом з тим освіта дорослих орієнтувалась на престижний буржуазно-академічний та науковий напрям, що дозволило незаможним і знедоленим верствам населення приймати участь у науці та мистецтві.

На другому етапі система освіти дорослих отримала значну фінансову підтримку з боку держави, що сприяло відкриттю народних гімназій, народних комітетів лекцій та нових популярних університетських курсів. Варто зазначити, що саме на університети була покладена відповідальність за складання та упорядкування загальнонаукової програми народної освіти дорослих. У віддалених регіонах відповідальність за розвиток освіти для дорослих було покладено на регіональні товариства

та установи. Наприклад, Товариство поширення народної освіти (1871 р), товариство «Каменський» (1892 р.), Асоціація вищих навчальних закладів, викладачів університетів у Німецькому Рейху (1899 р.) або Дюрербунді (1902 р.), Народна асоціація католицької Німеччини (1890 р.) та Комітет соціалістичної освіти (1906 р.), які прагнули розвинути інституційні та освітні структури з високим ступенем академічного статусу [6].

Разом з формальними інститутами освіти дорослих на II етапі набули свого розвитку і неформальні. Так, громадські рухи робітників та жінок створили різноманітні молодіжні, жіночі, ремісничі та робітничі об'єднання, численні робітничі асоціації, вегетаріанські об'єднання тощо. Ці заклади пропагували загальнокультурні науково-орієнтовані освітні пропозиції з завданнями, які були адаптовані до конкретних потреб суспільства [5]. Заняття з дорослими проводились у приміщеннях шкіл, бібліотек, коледжів, муніципалітетів тощо.

Зміст освіти дорослих був досить «широким», і мав два виражених напрями: патріотично-ідеологічний та науково-культурний. Так, з одного боку, дорослі німці отримували знання про основи праці на підприємствах, дотримання трудової дисципліни, правила та норми поведінки у суспільстві, знайомились з ідеологією уряду. З іншого боку, вони отримували можливість компенсаційного навчання, ознайомлення зі спортом, різними видами відпочинку, здобували економічну грамотність, обізнаність у системі охорони здоров'я та соціального забезпечення [1].

III етап (друга половина – кінець XX століття). Після Другої світової війни систему освіти дорослих Німеччини було кардинально перебудовано. У другій половині XX ст. почали виникати нові структури у галузі освіти дорослих, але вони не мали такої популярності та довіри серед населення, як на попередньому етапі.

У 60 – 70-х роках у контексті загальної освітньої реформи відбувся черговий рішучий крок до інституалізації освіти дорослих. У результаті реформування було відкрито мережу різних типів освітніх закладів для дорослих. Відбувалася активна популяризація здобуття знань та можливості отримати «другий шанс» навчатися за допомогою альтернативних шляхів. Також уряд країни ініціював спробу встановити освіту дорослих як четвертий етап державної освіти, таким чином забезпечуючи гнучку пропозицію для різноманітних освітніх потреб [7].

Організована таким чином освіта для дорослих була задумана як підсистема державної системи освіти з її інституціональним центром і мала на меті допомогти в розв'язанні соціальних претензій, таких як «право на освіту», «усунення структурних недоліків або вичерпання трудових резервів» у дорослому віці [8].

Визнання освіти дорослих як суспільно значущого завдання в системі державних служб призвело до постійного кількісного розширення

навчальних закладів для дорослих, закладів політичної освіти, просвітницьких та культурних центрів. Разом з тим, такі дії були підтримані урядом шляхом прийняття законів з відповідними економічними та фінансовими керівними принципами щодо освіти дорослих в цілому та центрів освіти для дорослих зокрема.

Паралельно з цим процесом визнання освіти дорослих як частини державної системи освіти, все більш широкого розповсюдження набували приватні ініціативи. Так, приватні навчальні заклади для дорослих пропонували не тільки вузькоспеціалізовані напрямки підготовки, але також змішані напрямки, у яких поєднували освіту, культуру, спілкування, практичні заняття, розваги, навчальні поїздки, спортивні напрямки.

На III етапі з'явилися нові соціальні рухи, які протестували проти інституційного розвитку освіти дорослих у державній власності. Ідея таких соціальних рухів полягала у тому, що чіткі програми та інструкції установ освіти дорослих негативно впливають на результати навчання. Вони пропонували широке застосування індивідуального і колективного самопросвітлення, пропагували концепцію альтернативного, орієнтованого на життя навчання. Широка основа таких соціальних рухів, а також велика кількість їхніх ініціатив в галузі освіти дорослих, сприяла створенню альтернативної інфраструктури освіти, додаткового особистісно-орієнтованого, децентралізованого і життєвого підходу в освіті [6].

На тлі освітньої реформи, рішучої організаційної консолідації та юридично-фінансової підтримки держави інституалізація суспільної освіти дорослих у сенсі інтелектуальних (освітніх) послуг німецької держави набувала особливого значення.

Процес інституалізації освіти дорослих в Німеччині сягає часів XVIII століття та складається з трьох етапів. Перший етап (XVIII – перша половина XIX століття) визначено як етап зародження інституцій освіти дорослих та початку педагогічних пошуків у цій галузі. Другий етап (друга половина XIX – перша половина XX століття) – етап розвитку та формування широкої мережі закладів освіти для дорослих, становлення форм, методів та змісту освіти дорослих. Третій етап (друга половина – кінець XX століття) характеризується реформуванням та нормативно-законодавчим урегулюванням діяльності інституцій для освіти дорослих.

Серед перспектив подальших досліджень – вивчення змісту, форм і методів організації освіти дорослих у різних освітніх закладах Німеччини, нормативно-правове забезпечення їх діяльності.

Література:

1. Beutner M., Gebbe M. Serious Mobile Learning. Mehr als die Nutzung mobiler Endgeräte. *NetEnquiry. Innovative Ansätze zum Serious Mobile Learning für Aus- und Weiterbildung*. Köln, 2016. S. 41–69.

2. Brödel R. Lebenslanges Lernen. *Handbuch der Erziehungswissenschaft. Erwachsenenbildung. Weiterbildung. Schöningh*. Paderborn, 2011. 236 s.
3. Filla W. *Erwachsenenbildung in Europa. Skriptum Deutschland*. Wien, 2009. 70 s.
4. Heimlich U., Behr I. *Inklusion von Menschen mit Behinderung in der Erwachsenenbildung*. Wiesbaden, 2011. S. 813–826.
5. Krabbe W.R. *Gesellschaftsveränderung durch Lebensreform. Strukturmerkmale einer sozialreformerischen Bewegung im Deutschland der Industrialisierungsperiode*. Göttingen, 1974. 224 s.
6. Langewiesche D. Die Gewerkschaften und die kulturellen Bemühungen der Arbeiterbewegung in Deutschland und Österreich (1890er bis 1920er Jahre). *Internationale wissenschaftliche Korrespondenz zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*. Berlin, 1982. H. 1. S. 1–17.
7. Schütz M. Flexibel im Berufsleben. *Frankfurter Rundschau*. – Frankfurt-in-Main, 2015. H. 4. S. 16–31.
8. Seitter W. *Geschichte der Erwachsenenbildung. Eine Einführung*. Bielefeld, 2007. 200 s.
9. Wolf G. Zur Konstruktion des Erwachsenen. *Grundlagen einer erwachsenenpädagogischen Lerntheorie*. Wiesbaden, 2011. 54 s.

УДК [94(477):37.091.33-027.23]:005.336.4 (71)

Боек Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти імені І. Зязюна Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

ORCID ID 0000-0002-9109-9194

E-mail: miravovk79@gmail.com

Машкова Інна Миколаївна – старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана»

E-mail: inna_dragon@ukr.net

КАНАДСЬКИЙ ДОСВІД УКРАЇНОЗНАВЧОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ КОНСТРУКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація. Проаналізовано методологічні орієнтири екстраполяції конструктивного досвіду українознавчої освіти у шкільництві Канади, з-поміж яких виокремлено методологічні підходи: аксіологічний, культурологічний та мультикультурний. Визначено дидактичні принципи, на яких ґрунтується творче використання прогресивних ідей і надбань педагогів українознавців Канади кінця XX –